

Sygn. akt II AKa 332/18

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 20 grudnia 2018 r.

Sąd Apelacyjny w Gdańsku II Wydział Karny

w składzie:

Przewodniczący: SSA Dorota Rostankowska (spr.)

Sędziowie: SSA Wojciech Andruszkiewicz

SSA Andrzej Czarnota

Protokolant: st. sekr. sądowy Joanna Tomaszewska

przy udziale Prokuratora Prokuratury Okręgowej w G. U. S.

po rozpoznaniu w dniu 14 grudnia 2018 r.

sprawy

R. S. s. K., ur. (...) w B.

oskarżonego z art.148 § 1 k.k.

na skutek apelacji wniesionej przez obrońcę oskarżonego od wyroku Sądu Okręgowego w Bydgoszczy z dnia 11 czerwca 2018 r., sygn. akt **III K 256/17**

I. utrzymuje w mocy zaskarżony wyrok;

II. zasądza od Skarbu Państwa na rzecz adw. Ł. K.- Kancelaria Adwokacka w B. kwotę 738 (siedemset trzydzieści osiem) złotych brutto tytułem zwrotu kosztów obrony z urzędu udzielonej oskarżonemu w postępowaniu odwoławczym;

III. zwalnia oskarżonego od opłaty za postępowanie odwoławcze, a jego wydatkami obciąża Skarb Państwa.

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy w Toruniu rozpoznawał sprawę **R. S.** oskarżonego o to, że w nocy z (...) w mieszkaniu przy ul. (...) w B., działając z bezpośrednim zamiarem pozbawienia życia P. G., wykorzystując jej bezbronność wynikającą ze snu, przytrzymując jej głowę poduszką trzymaną w lewej ręce, zadawał jej prawą ręką liczne ciosy nożem kuchennym o długości ostrza co najmniej 10 cm, czym spowodował u niej liczne obrażenia ciała w postaci ran klutych szyi i karku, a także przyległych doń dolnej części głowy, górnej części klatki piersiowej i kończyn górnych, uszkadzających w swoim przebiegu lewą tętnicę szyjną wspólną, przełyk, dolną część nosogardzieli, chrząstkę tarczowatą krtani, kręgosłup i rdzeń kręgowy w odcinku szyjnym, opłucną ścienną lewej jamy opłucnej, które to obrażenia ciała skutkowały zgonem P. G. z powodu wykrwawienia z pourazowo uszkodzonej lewej tętnicy szyjnej wspólnej, przy współistniejącym zachłyśnięciu się krwią oraz pourazowym uszkodzeniu rdzenia kręgowego w odcinku szyjnym, tj. czyn z art.148 § 1 kk.

Wyrokiem z dnia 11 czerwca 2018r. w sprawie sygn. akt III K 256/17:

oskarżonego R. S. uznał za winnego popełnienia zarzucanego mu wyżej czynu z art.148 § 1 kk i za to na podstawie art.148 §1 kk skazał go na karę 25 lat pozbawienia wolności,

na podstawie art.46 § 1 kk zasądził od oskarżonego na rzecz małoletniego syna pokrzywdzonej F. G. kwotę 200.000,- zł. tytułem zadośćuczynienia za doznaną krzywdę wynikającą ze śmierci P. G.,

na podstawie art.63 § 1 kk zaliczył oskarżonemu na poczet orzeczonej wyżej kary pozbawienia wolności okres tymczasowego aresztowania w sprawie od dnia 26 kwietnia 2017r. godz. 17:30,

zasądził od Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Bydgoszczy na rzecz Kancelarii Adwokackiej adw. Ł. K. kwotę 3.985,20 zł. tytułem zwrotu nie opłaconych kosztów pomocy prawnej udzielonej oskarżonemu z urzędu,

na podstawie art.624 § 1 kpk zwolnił oskarżonego od zapłaty kosztów sądowych obciążając nimi Skarb Państwa, w tym na podstawie art. 17 ust. 1 ustawy z dnia 23.06.1973r. o opłatach w sprawach karnych zwolnił go od obowiązku uiszczenia opłaty.

Apelację od wyroku wywiódł obrońca oskarżonego zaskarżając go w części w pkt. 1 i 2 i zarzucając mu rażącą niewspółmierność kary pozbawienia wolności oraz zadośćuczynienia zasądzonego od oskarżonego na rzecz małoletniego syna pokrzywdzonej F. G. za doznaną krzywdę wynikającą ze śmierci P. G..

Wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez złagodzenie oskarżonemu kary pozbawienia wolności do 15 lat oraz zadośćuczynienia uwzględniając w większym stopniu fakt odbywania przez oskarżonego długotrwałej kary pozbawienia wolności i jego możliwości majątkowych i zarobkowych.

Ponadto wniósł o zasądzenie od Skarbu Państwa na rzecz Kancelarii Adwokackiej adw. Ł. K. kosztów pomocy prawnej udzielonej oskarżonemu z urzędu za postępowanie apelacyjne według norm przepisanych (łącznie z podatkiem VAT), oświadczając jednocześnie, iż takowe koszty nie zostały uiszczone ani w całości, ani w części.

Oskarżony w swym piśmie skierowanym do Sądu Apelacyjnego a ujawnionym w trybie art.453 § 1 kpk wniósł o złagodzenie orzeczonej wobec niego kary.

Odpowiedź na apelację w formie oświadczenia złożyli oskarżyciele posiłkowi wnosząc o utrzymanie w mocy zaskarżonego orzeczenia.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja wywiedziona w powyższej sprawie jest niezasadna i jako taka nie zasługuje na uwzględnienie. Również argumenty podniesione we wskazanym wyżej piśmie oskarżonego nie mogły skutkować wzruszeniem zaskarżonego orzeczenia.

Do zarzutów zawartych w piśmie oskarżonego Sąd Apelacyjny nie ustosunkował się w niniejszym uzasadnieniu, gdyż zgodnie z treścią art.446 § 1 kpk w odniesieniu do apelacji wywiedzionych od wyroków sądów okręgowych obowiązuje przymus adwokacko – radcowski a zatem tylko te podmioty (jeżeli skarżącym nie jest oskarżyciel publiczny) mają prawo do skutecznego wniesienia środka odwoławczego. Sąd Apelacyjny orzekający w przedmiotowej sprawie w pełni podziela pogląd Sądu Najwyższego zawarty w wyroku z dnia 30.10.2014r. w sprawie II KK 88/14, że „pismo oskarżonego nazwane „apelacją” nie może wywoływać żadnych skutków w zakresie zgłoszonych w nim zarzutów (...)”. Przepis art.457 § 3 kpk stanowi o obowiązku podania w uzasadnieniu „czym kierował się sąd wydając wyrok oraz dlaczego zarzuty i wnioski apelacji sąd uznał za zasadne albo niezasadne”. Nie nakłada jednak na sąd odwoławczy obowiązku odnoszenia się w uzasadnieniu wyroku do treści pism oskarżonych. Zarzuty formułowane przez oskarżonego osobiście podlegają ocenie jedynie w zakresie w jakim mogłyby stanowić bezwzględne przyczyny odwoławcze, których zaistnienie Sąd II instancji zobowiązany jest uwzględniać z urzędu, niezależnie od

zakresu zaskarżenia i podniesionych zarzutów. Zarzutów mających charakter bezwzględnych przyczyn odwoławczych oskarżony w swym piśmie nie podniósł.

Aprobaty Sądu Apelacyjnego nie zyskał zarzut rażącej niewspółmierności kary orzeczonej wobec oskarżonego R. S..

Niewspółmierność kary zachodzi wtedy, gdy suma zastosowanych kar (i środków karnych), wymierzona za przypisane oskarżonemu przestępstwo, nie odzwierciedla należycie stopnia szkodliwości społecznej czynu oraz nie uwzględnia w wystarczającej mierze celów kary określonych w art.53 kk. Przepis ten określa cztery ogólne dyrektywy wymiaru kary.

Pierwszą z nich jest dyrektywa winy - Sąd przy wymiarze kary zobowiązany jest baczyć, aby jej dolegliwość „nie przekraczała stopnia winy”. Stopień winy wyznacza górną granicę dolegliwości związanej z wymierzeniem kary. Nie można, zatem orzec kary lub środków karnych, których dolegliwość przekraczałaby stopień winy, chociażby za takim orzeczeniem przemawiały inne dyrektywy, np. prewencji ogólnej czy indywidualnej. Wina pełni w tym ujęciu, funkcję limitującą - wyznaczając górną granicę konkretnej kary.

Kolejną dyrektywą sądowego wymiaru kary wymienioną w art.53 § 1 kk jest uwzględnienie stopnia społecznej szkodliwości czynu. Na ocenę zaś stopnia społecznej szkodliwości wpływają okoliczności wymienione w art.115 § 2 kk i są to okoliczności przedmiotowe (do nich należą: rodzaj i charakter naruszonego dobra, rozmiar grożącej lub wyrządzonej szkody, sposób i okoliczności działania, waga naruszonych obowiązków) oraz podmiotowe (tj. postać zamiaru, motywacja), jednakże wszystkie związane są z czynem sprawcy. Motywacja i postać zamiaru, mają również wpływ na stopień winy. Natomiast na stopień społecznej szkodliwości czynu nie mają wpływu - jak wynika to z treści art.115 § 2 kk - okoliczności dotyczące sprawy niezwiązane z czynem przestępczym. Dyrektywa stopnia społecznej szkodliwości ma sprzyjać wymierzeniu kary sprawiedliwej i powinna nie tylko wyznaczyć górny pułap kary współmiernej do stopnia społecznej szkodliwości konkretnego czynu, ale i przeciwdziałać wymierzeniu kary zbyt łagodnej w przypadku znacznej społecznej szkodliwości czynu.

Trzecią dyrektywą sądowego wymiaru kary jest dyrektywa prewencji indywidualnej, tj. uwzględnienie celów zapobiegawczych lub wychowawczych, które ma kara osiągnąć w stosunku do sprawcy. Kara wymierzona zgodnie z dyrektywą prewencji indywidualnej powinna osiągnąć cel zapobiegawczy, a zatem zapobiec popełnieniu w przyszłości przestępstwa przez sprawcę.

Ostatnią dyrektywą sądowego wymiaru kary jest prewencja ogólna, tj. „kształtowanie świadomości prawnej społeczeństwa”. Jest to dyrektywa pozytywnej prewencji ogólnej, która nie może być pojmowana wyłącznie jako odstraszenie społeczeństwa, a więc wymierzanie konkretnemu sprawcy surowej kary, nawet ponad stopień winy. Tylko, bowiem kara sprawiedliwa, współmierna do stopnia społecznej szkodliwości konkretnego czynu, a przy tym wymierzona w granicach winy sprawcy, może mieć pozytywny wpływ na społeczeństwo, budzić aprobatę dla wymierzonych kar oraz zaufanie do wymiaru sprawiedliwości - i w ten sposób stwarzać warunki do umacniania, i kształtowania świadomości prawnej społeczeństwa. Orzeczona kara ma zadanie spełnienie wzbudzenie w społeczeństwie przekonania o nieuchronności kary za naruszenie dóbr chronionych prawem i nieopłacalności zamachów na te dobra. Sąd Apelacyjny w Gdańsku w wyroku z dnia 9.05.2002r. w sprawie II Aka 526/01 stwierdził: „Istota prewencyjnego oddziaływania kary polega na wpływaniu - także poprzez jej niezbędną, to jest konieczną surowość - na kształtowanie postaw moralnych, organizujących społeczeństwa, wiarę w nie i ufność w celowość przestrzegania norm systemu te tworzących (zob.KZS 3/91 poz.8). Orzeczona kara winna zatem mieć także wpływ na każdego, kto w jakikolwiek sposób dowiedział się o przestępstwie i zapadłym orzeczeniu. (...) Kara jest również jednym z ważnych środków zwalczania przestępczości, tak w sensie funkcji odstraszałającej, jak i w zakresie kształtowania społecznie pożądanego postaw. Chodzi bowiem o to, aby nawet osoby skazane wdrażać do poszanowania zasad współżycia społecznego oraz do przestrzegania porządku prawnego i tym samym przeciwdziałać powrotowi do przestępstwa” (KZS 2002/10/69). Pogląd taki znajduje potwierdzenie w ugruntowanym i zachowującym swą aktualność orzecznictwie Sądu Najwyższego (patrz: wyrok składu 7 sędziów z dnia 25.02.1981r. w sprawie V KRn 343/80, OSPiKA 1981/11/199; wyrok z dnia 30.12.1977r. w sprawie V KR 190/77, OSNKW 1978/4/44; wyrok z dnia

22.03.1974r. w sprawie IV KRN 6/74, OSNKW 1974/7-8/134; wyrok z dnia 15.10.1982r. w sprawie IV KR 249/82, OSNKW 1983/6/41) i w pełni aprobuje go sąd odwoławczy orzekający w powyższej sprawie.

Sąd I instancji ma ustawowo zagwarantowaną swobodę w ferowaniu wyroku, w tym kształtowania wymiaru kary. Rolą zaś sądu odwoławczego w tym zakresie jest kontrola, czy granice swobodnego uznania sędziowskiego, stanowiącego zasadę sądowego wymiaru kary nie zostały przekroczone w rozmiarach nie dających się zaakceptować. Ustawa traktuje jako podstawę odwoławczą tylko taką niewspółmierność kary, która ma charakter rażącej (art.438 pkt 4 kpk), a która zachodzić może tylko wówczas, gdy na podstawie ujawnionych okoliczności, które powinny mieć zasadniczy wpływ na wymiar kary, można byłoby przyjąć, iż zachodziłaby wyraźna różnica pomiędzy karą wymierzoną przez Sąd I instancji, a karą, jaką należałoby wymierzyć w instancji odwoławczej w następstwie prawidłowego zastosowania w sprawie wspomnianych wyżej dyrektyw wymiaru kary przewidzianych w art.53 kk. Na gruncie art.438 pkt.4 kpk nie chodzi bowiem o każdą ewentualną różnicę w ocenach co do wymiaru kary, ale o różnicę ocen tak zasadniczej natury, iż karę dotychczasową nazwać można byłoby – również w potocznym znaczeniu tego słowa – „rażąco niewspółmierną”, to jest niewspółmierną w stopniu nie dającym się wręcz zaakceptować. Innymi słowy zarzut rażącej niewspółmierności kary, jako zarzut z kategorii ocen można zasadnie podnieść tylko wówczas, gdy orzeczona kara, jakkolwiek mieści się w granicach ustawowego zagrożenia, to jednak nie uwzględnia w sposób właściwy zarówno okoliczności popełnienia przestępstwa, jak i osobowości sprawcy – a więc, gdy jest w społecznym odczuciu karą niesprawiedliwą. Mając na względzie, by rozmiar represji karnej był w pełni adekwatny do stopnia społecznej szkodliwości czynu oskarżonego i winy oraz spełniał swoje cele wychowawcze i zapobiegawcze, a także by uwzględniał wpływ, jaki orzeczona kara powinna wywrzeć w kierunku ugruntowania w społeczeństwie prawidłowych ocen prawnych i stosownego do tych ocen postępowania, jak i potwierdzenie przekonania, że w walce z przestępczością zwycięża praworządność, a sprawca jest sprawiedliwie karany, Sąd Apelacyjny nie znalazł podstaw do zmiany orzeczonej przez Sąd Okręgowy wobec oskarżonego R. S. kary za przypisany mu czyn.

Sąd odwoławczy orzekający w niniejszej sprawie w pełni podziela utrwalone stanowisko orzecznictwa, że kara 25 lat pozbawienia wolności ma w istocie charakter eliminacyjny. Ma ochronić społeczeństwo przed najgroźniejszymi przestępcami, nierokującymi poprawy w dłuższej perspektywie czasu. Jej wybór winien być następstwem ustalenia, że w realiach danej sprawy brak jest w zasadzie okoliczności łagodzących a sprawca cechuje się szczególnie aspołecznymi właściwościami i przejawia głęboką demoralizację. W ocenie sądu odwoławczego przesłanki te zaistniały w realiach rozpoznawanej sprawy.

Na wstępie podkreślenia wymaga, że Sąd Okręgowy wymierzając oskarżonemu karę nie pominął żadnej z okoliczności łagodzących wskazanych przez apelującego. Uwzględnił zatem i przyznanie się oskarżonego do winy, wyrażenie skruchy i żalu, ujawnienie istotnych okoliczności sprawy, uprzednią niekaralność oskarżonego i niekorzystne warunki wychowawcze w jakich wzrastał. Uznał nadto, że składane przez oskarżonego wyjaśnienia miały najistotniejszy walor dowodowy przy ustalaniu przebiegu zdarzenia. Wziął jednak również pod uwagę okoliczności obciążające (str.44 uzasadnienia wyroku). Wskazać również należy na bardzo wysoki stopień nasilenia ogólnego poziomu agresji, agresji ukrytej i agresji skierowanej na zewnątrz u oskarżonego, na co wskazuje opinia psychiatryczno – psychologiczna (k.986 akt sprawy). Okoliczności te w połączeniu ze sposobem działania oskarżonego, tj. zadaniu pokrzywdzonej kilkudziesięciu ciosów nożem wskazuje na wysoki stopień demoralizacji oskarżonego, który uzasadnia wymierzenie kary w górnej granicy ustawowego zagrożenia.

Sąd II instancji nie podziela zatem stanowiska skarżącego, że orzeczona wobec oskarżonego R. S. kara 25 lat pozbawienia wolności jest niewspółmiernie wysoka a mając na uwadze powyższe wywody, ogólne i szczególne zasady wymiaru kary wskazane w art.53 § 1 i 2 kk uznał, że jest karą współmierną, uwzględniającą te wszystkie elementy. Kara ta bowiem jest w pełni współmierna do stopnia winy i stopnia społecznej szkodliwości czynu przypisanego oskarżonemu, powinna spełnić zarówno cele zapobiegawcze w stosunku do oskarżonego, jak i potrzeby w zakresie kształtowania świadomości prawnej społeczeństwa.

Brak jest również podstaw do ingerowania w toku postępowania odwoławczego w wysokość orzeczonego od oskarżonego zadośćuczynienia na rzecz syna pokrzywdzonej. Nie ma racji skarżący twierdząc, że orzeczony

wobec oskarżonego środek karny w postaci zadośćuczynienia w kwocie 200.000,-zł. uznać należy za rażąco niewspółmiernie surowy jako niemożliwy do spłaty przez oskarżonego. Sąd Okręgowy słusznie przy orzekaniu wysokości zadośćuczynienia nie wziął pod uwagę sytuacji majątkowej oskarżonego i jego możliwości zarobkowych. Zadośćuczynienie zasądzone w trybie art.46 § 1 kk ma obecnie charakter kompensacyjny a jego wysokość winna być miarkowana z uwzględnieniem rozmiaru krzywdy wyrządzonej osobie uprawnionej, ocenianej zwłaszcza przez pryzmat subiektywnych jej doznań, sposobu działania sprawcy, jak również tego, jaki wpływ na stan psychiczny osoby uprawnionej wywołało popełnienie przestępstwa skutkującego jej krzywdą. Trafnie ocenił Sąd Okręgowy rozmiar tej krzywdy w odniesieniu do syna pokrzywdzonej (str.46 uzasadnienia wyroku). Brak jest podstaw do obniżania wysokości zasądzanego zadośćuczynienia, zwłaszcza, że skarżący w żaden sposób tej argumentacji nie podważył wskazując jedynie na sytuację majątkową oskarżonego, która to okoliczność, w świetle poczynionych powyżej rozważań, nie może skutkować obniżeniem zasądzanego zadośćuczynienia.

Mając powyższe na uwadze oraz nie stwierdzając zaistnienia przesłanek z art.439 kpk i art.440 kpk, Sąd Apelacyjny zaskarżone orzeczenie utrzymał w mocy.

O kosztach postępowania odwoławczego Sąd II instancji orzekł na mocy art.626 § 1 kpk w zw. z art.624 § 1 kpk w zw. z art.634 kpk zwalniając oskarżonego od obowiązku ich ponoszenia i obciążając nimi Skarb Państwa. Uznał bowiem, że biorąc pod uwagę jego aktualną sytuację finansową, przewidywany czas izolacji więziennej, obciążanie go nimi jest niecelowe.